

Alkmadders

NUMMER 161 - JAARGANG 41 - MAART 2023
KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

In dit nummer o.a.:

De Mulo in
Oude Wetering

Ijsschuit 'Witte Zwaluw'

De Drie Ambachtshoeve,
deel 2

Joannes Hoolboom,
burgemeester
1867-1889

'Daar komt de bruid',
foto Agnes Turk

Alkmadders

41e jaargang, maart 2023, nummer 161
Kwartaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Alfred Bakker
Geert-Jan van Beek
Sjaak Bouwmeester
Jos Cozijn
José van der Meer-van der Zwet (eindredactie)
E-mailadres van de redactie:
alkmadders@ziggo.nl

Foto's (tenzij anders vermeld)

Archief Stichting Oud Alkemade

Donateursbestand en adreswijzigingen

Leon Hogenboom
06-531 93 655 of per e-mail:
hogenboomleon@gmail.com

Donateurschap

Nieuwe donateurs zijn van harte welkom.
U kunt zich aanmelden via onze website,
per e-mail via info@stichtingoudalkemade.nl
of telefonisch bij het secretariaat: 06 204 56 548.
De minimumdonatie bedraagt € 20,- per jaar,
te voldoen op bankrekening NL09 INGB 0005 4356 41
van Stichting Oud Alkemade. Per post ontvangen van
Alkmadders kost € 12,00 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 5,75 en zijn verkrijgbaar tijdens de
openingsuren van het museum.

Openingstijden

Het Museum Oud Alkemade is geopend op
zondagmiddag van 14.00-17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
In de maanden juli en augustus en op 1e Paasdag,
1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het
museum gesloten. Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag
is het museum wel open.

Secretariaat

Annelies van Wieringen (06 204 56 548)

Bezoek- en postadres Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22
2377 CE Oude Wetering
Telefoon: 071-3312168
E-mail: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

De Stichting Oud Alkemade heeft de culturele ANBI-status
en betaalt daarom geen schenk- of erfbelasting. Uw schen-
king komt dus geheel ten goede aan de activiteiten van de
Stichting Oud Alkemade.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, microfilm of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van het bestuur	1
Tentoonstellingsnieuws	2
Nieuw depot nu ook stofvrij gemaakt	2
'Daar komt de bruid' feestelijk geopend	3
De Mulo in Oude Wetering	4
Fotoclub Leimuiden fotografeert museum	7
Uw hulp gevraagd bij bijzondere schenkingen	7
De ijsschuit 'Witte Zwaluw'	8
Uniek in zijn soort - aflevering 1: Sjaak Bouwmeester	11
De Drie Ambachtshoeve te Oud-Ade, deel 2	12
Joannes Hoolboom, burgemeester van Alkemade 1867-1889	15
'Spijkerzwijgen' van Simon van der Geest	18
Houten bussen, ijzeren chauffeurs	19
Stamboomboek Van Ruiten	19

Van het bestuur

Beste donateurs,

Zondag 26 februari is de nieuwe tentoonstelling geopend: 'Daar komt de bruid'. Er is door onze mensen hard gewerkt om deze mooie tentoonstelling tot stand te brengen, heel hartelijk dank voor de geweldige inzet. Het was de eer aan de echtparen Van der Zwet-Wesselman en Van der Meer-Beuk om dit spektakel officieel te openen. Voor de opening waren alle mensen uitgenodigd die een bijdrage hebben geleverd in de vorm van de spullen die nodig waren voor deze tentoonstelling.

Met ingang van januari jl. heeft in het bestuur een wisseling van penningmeester plaatsgevonden. Piet van der Meer is gestopt met zijn werkzaamheden als penningmeester. Wij bedanken hem voor zijn inzet de afgelopen zeven jaar. Zijn vervanger is Leon Hoogenboom die ook al het beheer van het donateursbestand verzorgt.

Velen van u hebben inmiddels aan hun jaarlijkse donateursverplichting voldaan, dank daarvoor. Ik vraag vriendelijk aan diegenen die dit nog niet hebben gedaan om dit alsnog te voldoen, zodat ook wij aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen.

Zoals u misschien gezien heeft, is een gedeelte van de buitengevel van het museum verfraaid met een nieuwe gevelbekleding. Dit was hard nodig en dankzij uw bijdragen ziet ons museum er weer mooi verzorgd uit.

Ik zie u graag weer in ons museum, want er is weer heel veel moois te zien!

Lex van der Zwet, voorzitter

Beste lezer,

Weer een mooie variatie aan artikelen vindt u in dit eerste nummer van 2023. De opening van de nieuwe tentoonstelling is inmiddels achter de rug. In de volgende Alkmadders komt een uitgebreid achtergrondverhaal over trouwen en bruiloft vieren door de jaren heen. Voor nu volstaan de foto's van de opening.

We starten deze jaargang met twee nieuwe series. De eerste bevat artikelen over verdwenen onderwijsvormen in voormalig Alkemade, te beginnen met een verhaal over de Mulo in de Kerkstraat te Oude Wetering. Dit zal vast bij menigeen mooie herinneringen oproepen.

De tweede serie gaat over mensen uit onze voormalige gemeente die een unieke prestatie hebben geleverd in het verleden, op welk gebied dan ook, te beginnen met een sporter uit het betaald voetbal.

De reeks over de oud-burgemeesters krijgt een vervolg met het verhaal over Joannes Hoolboom die 22 jaar lang burgemeester van Alkemade was. Deel 2 van de geschiedenis van de Drie Ambachtshoeve brengt vier generaties Van der Geest in beeld en ons wat dichterbij het heden.

Oud Alkemade kreeg weer enkele bijzondere schenkingen. De grootste hiervan was de ijschuit 'Witte Zwaluw', jarenlang eigendom geweest van eerst de familie Wagenaar, later van Nico Bakker. Nu krijgt hij een mooi plekje in ons museum. Nico schreef een leuk verhaal over de geschiedenis van deze ijschuit.

Wij wensen u weer veel leesplezier en staan altijd open voor uw reacties via alkmadders@ziggo.nl.

..... José van der Meer-van der Zwet, eindredacteur

Tentoonstellingsnieuws

De tentoonstellingen 'Van Toen naar Nu' en 'Virtuoze Kagerplassen' hebben we achter ons gelaten. De afgelopen twee maanden is er door de medewerkers van het museum hard gewerkt om opnieuw een zeer bezienswaardige tentoonstelling met als titel 'Daar komt de bruid' op te bouwen. Het accent ligt op bruidskleding met alle bijbehorende attributen en rituelen. Op 26 februari jl. werd de tentoonstelling op een feestelijke wijze geopend

Zie het fotoverslag op de pagina hiernaast. Door velen van u is enthousiast gehoor gegeven aan onze oproep om bruidsjurken voor deze tentoonstelling ter beschikking te stellen. Ook konden we een beroep doen op andere musea om materiaal af te staan. Als voorbeelden noemen we een honderd jaar oude bruidsjurk van het Historisch Museum Ter Aar, een gebreide bruidsjurk en een paar bruidsjurken gemaakt van parachutestof. Deze kregen we in bruikleen van het Nationaal Militair Museum in Soest.

We vinden dan ook dat deze nieuwe tentoonstelling reden genoeg vormt om ons museum met een bezoek te vereren. Wij nodigen u dan ook van harte hiervoor uit. De openingstijden zijn als gewoonlijk: zondag van 14.00 tot 17.00 uur en dinsdag van 13.30 tot 16.00 uur.

gebreed in het nieuwe gebouw. Alleen bleek dat schuren, polijsten en het werk van onze techneuten niet helemaal hielp met het stofvrij bewaren van de rest van de collectie. De oplossing kwam van Jan Zoetendaal die tezamen met zijn helpers Antoon Schouten en Ton van Klink een prachtige wand hebben uitgedacht en gebouwd. Hierdoor kan het stof niet verder dwarrelen dan de werkplaats. Het resultaat mag er zijn: historische ramen in een splinternieuwe wand.

Nieuwe depot nu ook stofvrijgemaakt

Veel van onze donateurs hebben inmiddels het nieuwe depotgebouw bekeken. Wat vroeger niet kon is nu wel mogelijk: de enorme collectie van meer dan 6.000 artikelen bewonderen die allemaal een verband hebben met de dorpen en de bewoners van het voormalige Alkemade. Van kaasmakerij tot Ignatiuschool zijn hier alle herinneringen bewaard gebleven. Ook onze werkplaats kon worden uit-

'Daar komt de bruid' feestelijk geopend

Maar liefst vierenveertig reacties waren er binnengekomen op de oproep aan de donateurs om bruidskleding en andere attributen beschikbaar te stellen voor de nieuwe tentoonstelling. Met als resultaat een prachtige expositie met bruidsjurken, trouwfoto's, huwelijksaankondigingen, feestboekjes, een bruidswinkel met allerlei accessoires et cetera. Na een voorbereidingstijd van ruim een jaar vond de feestelijke opening plaats, met als eregasten het oudste nog levende 'bruidspaar' en een nog niet zolang getrouwd stel uit Alkemade. Over de rode loper worden ze het museum binnengeleid en door de ruim tachtig aanwezigen met applaus ontvangen terwijl het lied 'Daar komt de bruid' door de zaal klinkt.

Het echtpaar Van der Zwet-Wesselman is dit jaar 75 jaar getrouwd: een 'albaster' huwelijk. Niet met een trouwauto, maar toch rijdend worden ze vanuit het Hof van Alkemade ze naar het museum gebracht.

Een bijzondere bruidstaart mag niet ontbreken!

Beide echtparen en ruim tachtig aanwezigen luisteren naar een toespraak met de nodige humor van ambtenaar Pieter van Ruiten. Hij preekt ook de medewerkers van Oud Alkemade voor hun inzet bij de totstandkoming van de tentoonstelling.

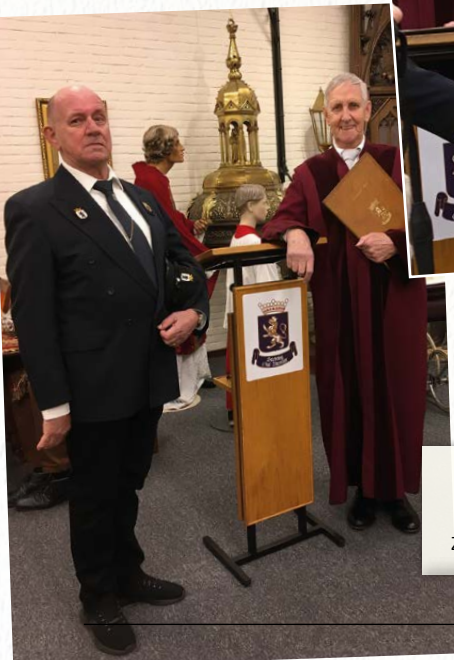
Jan van der Zwet (103) knipt het lint waarmee de tentoonstelling officieel is geopend, gevolgd door het luiden van de bel van het oude gemeentehuis die nu in het museum hangt. Daarna was het nog een tijdlang gezellig onder het genot van een kopje koffie/thee met tuindersgebak.

Quinten van der Meer en Anne Beuk zijn pas één jaar getrouwd: een 'katoenen' huwelijk. Voor hen wel een ritje in een feestelijke trouwauto.

Ambtenaar van de burgerlijke stand Pieter van Ruiten en bode Piet Pouw zorgen voor een passende entourage.

A. G. van der Drift benoemd tot hoofd r.k. Gemengde ULO

Tot hoofd van de R.K. Gemengde ULO-school, voorlopig gevestigd in de voormalige lagere school, Kerkstraat 13 te Oude Wetering, is door het Bestuur van de Stichting R.K. ULO Alkemade en Omstreken, per 1 september a.s. benoemd de heer A. G. v. d. Drift te Groenlo.

De heer Van der Drift, die ook de voorbereiding van deze school reeds mede ter hand heeft genomen, is 47 jaar oud, gehuwd en heeft vier kinderen.

Het zojuist benoemde hoofd behaalde in 1935 zijn onderwijzersakte aan de R.K. Bisschoppelijke Kweekschool te Den Haag en was tot in de oorlog bij het R.K. Lagere Onderwijs in Den Haag werkzaam, aan de St. Joannesschool. Vanwege zijn activiteiten tijdens de bezetting werd hij door de Sicherheitsdienst gearresteerd en in een concentratiekamp op gesloten. Na de oorlog kwam hij aan de Sint Carolusschool te Den Haag een school, van de broeder van de Onbevleete Ontvangenis.

In 1955 verhuisde hij, na het behalen van diverse ULO-bevoegdigheden, naar de R.K. ULO Sint Aloysius als leraar. Daar heeft hij ongeveer acht en een half jaar gewerkt en trad ook acht jaar lang op als examinerator bij de Mulo-examens.

Een van de liefhebberijen van de heer Van der Drift — hoe kan het ook anders in het land van Twente — is het radio-amateurzenden, echter op legale wijze. De heer Van der Drift is namelijk in het bezit van de Amateurzendmachtigingen A en B. Hij heeft daar voor examens afgelegd. Zoals bekend gaat de nieuwe ULO-school begin september starten. 42 leerlingen, de helft jongens en de helft meisjes, zijn reeds aangemeld. Begonnen wordt met twee eerste klassen. Het bestuur hoopt binnenkort een tweede vaste leraar te kunnen benoemen en te kunnen voorzien in de behoefte van vakleerkrachten.

Een andere zorg van het bestuur is het voorbereiden van de bouw van een spiksplinternieuwe negenklassige ULO-school tegenover de tuinderij van de heer Van Es aan de Langweg te Roelofarendsveen, ten westen van de kleuterschool in de Meerkreuk.

VERDWENEN SCHOLEN VAN VOORMALIG ALKEMADE - DEEL 1

De Mulo in Oude Wetering

Jos Cozijn

Inleiding

Als we om ons heen kijken in de dorpen van, voorheen, de gemeente Alkemade, dan merk je dat het onderwijsaanbod in deze dorpen de laatste jaren een stuk kleiner is geworden. Je ziet een terugloop bij de basisscholen: er waren er in een bepaalde periode elf, nu zijn er nog maar vijf! In de jaren ervoor gebeurde dit bij het voortgezet onderwijs.

Op dit moment - 2023 - is er geen enkele school voor voortgezet onderwijs meer te vinden in onze dorpen, terwijl in het midden van de jaren zestig van de vorige eeuw er maar liefst vier keuzemogelijkheden binnen de gemeente Alkemade waren voor een leerling die vanuit de (toenmalige) zesde klas doorstroomde naar dit type onderwijs. Er waren een lagere technische school (lts), een huishoudschool (lhno), een mulo (na 1968 werd dit mavo) en een lagere land- en tuinbouwschool (llts).

In een serie over deze verdwenen scholen voor voortgezet en basisonderwijs in onze regio maak ik een start met de (m)ulo, een schoolvorm voor voortgezet onderwijs in Oude Wetering van 1964 tot en met 1968 met een uitloop naar 1971 (de laatste leerlingen met een mulo-diploma kwamen toen van school).

Mulo staat voor 'Meer uitgebreid lager onderwijs' en bestond tussen 1857 en 1968. In 1920 werd wettelijk bepaald dat de M moest verdwijnen, maar veel scholen bleven zichzelf mulo noemen omdat zij dit beter vonden klinken. Op het behaalde diploma van de mulo in Oude Wetering staat dan ook 'Mulo'.

Op de mulo werd er in een breed pakket van vakken les gegeven. Op het rapport van het eerste schooljaar 1964-1965 stonden maar liefst achttien verschillende vakken. Door de invoering van de Mammoetwet heet de mulo vanaf 1968 mavo (middelbaar algemeen voortgezet onderwijs). Over de mavo later meer in een ander artikel.

Het begin

Begin jaren zestig van de vorige eeuw komt men tot het oprichten van een lts in de gemeente Alkemade (over deze school komt later een publicatie). Als reactie hierop volgt er een briefwisseling tussen de heer Ponsioen, het hoofd der school in Oud Ade, namens deken Van Niekerk, met het R.K. Centraal Bureau voor Onderwijs en Opvoeding, om te vragen of er ook gedacht kan gaan worden aan het oprichten van een Rooms Katholieke Mulo in de regio. Na het houden van een enquête die een positieve uitkomst geeft, wordt dit in 1963 concreet.

Na toestemming van de bisschop van Rotterdam en het beschikbaar stellen door B&W van Alkemade van het oude schoolgebouw van de Gerardusschool (Kerkstraat 13 in Oude Wetering) volgt op 28 november 1963 de oprichtingsvergadering van de stichting 'R.K. ULO Alkemade en Omstreken'. De gemeente Alkemade is zelfs zo enthousiast over dit nieuwe initiatief, dat men in het Bestemmingsplan Meerkreuk al grond reserveert voor een nieuw te bouwen mulo!

Tijdens deze vergadering wordt er een bestuur aangesteld en de statuten en een huishoudelijk reglement aangenomen. De eerste bestuurders zijn: de heren J.S. Wagenaar, G.F. Stroek, J.Th. Wesselman, L.F. van Dueren en mevrouw Van Berckel-de Werff. De uitgangsgedachte is om in augustus 1964 te gaan starten met de 1^e klas van deze mulo.

In de Leidse Courant van 11 december 1963 komt de oprichting uitgebreid naar voren en ook de voordelen van een eigen mulo-school in de omgeving:

"De voordelen van een eigen ULO school spreken voor zich. Wij denken hierbij aan het niet meer dagelijks heen en weer reizen naar elders en aldus besparing van reiskosten. Daardoor ook geen tijdverlies door minder van huis en eerder thuis te zijn. Hierdoor meer tijd voor studie en huiswerk. Een nauwer contact met de leerkrachten. Voorts zal door toename van het aantal gegadigden voor de school een steeds grotere behoefte aan het ULO onderwijs aanwezig blijken."

■ Benoeming van A.P. van der Drift.

Klas 1a 1964-1965.

Klas 1b 1964-1965.

Men gaat voortvarend te werk en in april 1964 mag de nieuw aangestelde directeur, de heer A.P. van der Drift, kwartier gaan maken en is de nieuwe naam de school bekend. Dit wordt 'Johannes XXIII ULO'. Naast de heer Van der Drift wordt als leraar aangesteld de heer C.D. van Putten en als handwerkjuffrouw voor de meisjes mevrouw A. van der Meer. De vacature voor een godsdienstleraar blijft nog even open staan. Deze zal later worden ingevuld door een Kruisheerpater uit het klooster in Zoeterwoude.

De mulo gaat van start

Na veel voorbereidend werk: de oude lagere school moet helemaal opgeknapt worden, een leerlingencampagne moet worden opgestart, schoolmeubilair en borden moeten worden aangekocht, de lesboeken moeten worden geregeld, et cetera, wordt er gestart op 31 augustus 1964 met 47 leerlingen.

De officiële opening vindt plaats met een heilige mis in de kerk H. Jacobus de Meerdere (toen nog op Veerstraat 27) in Oude Wetering. Na afloop van deze heilige mis vertrekken alle leerlingen naar het schoolgebouw op Kerkstraat 13. Hier volgt een gezamenlijk ontbijt en een bezichtiging van de lokalen.

De dag erna, dinsdag 1 september 1964, start het officiële lesprogramma. De schooltijden zijn als volgt: maandag tot en met vrijdag van 8.30 uur tot en met 14.15 uur en op zaterdag van 8.30 uur tot 11.00 uur. Op de doordeweekse dagen is er gelegenheid van 14.30 uur tot en met 16.30 uur om, onder toezicht van een van de leerkrachten, huiswerk te maken op school. Dit kost twee gulden per week. Schoolboeken hoeven er bijna niet gekocht te worden, de leerlingen krijgen deze in bruikleen, dit dankzij de gulle medewerking van de gemeente Alkemade. De bijdrage van de ouders hiervoor is vijftien gulden per jaar. Elke leerling moet

wel zorgen voor een atlas van Bos-Eibergen, een ongeïllustreerde agenda en een Nieuwe Testament van Uitgeverij Prisma. Op 17 december 1964 volgt de eerste ouderavond om de start van deze nieuwe school te bespreken.

De school groeit door

In de jaren erna groeit deze nieuwe school voor voortgezet onderwijs gestaag verder door het toenemende aantal leerlingen. In de administratie (in het bezit van de Stichting Oud Alkemade) zie je in 1965 al een aantal van 66 nieuwe leerlingen de school binnenstromen en in 1968 telt de school maar liefst 124 leerlingen.

Je ziet het ook terug in het aantal leraren dat de school telt. In het schooljaar 1966-1967 kom ik in mijn eigen agenda maar liefst zes leraren tegen en wel de heren A. Woestenburg, Van Putten, J. van Veen, D. Stelder, Walter en de nieuwe directeur de heer W. de Visser. De heer Van der Drift, de eerste directeur, is in 1966 elders gaan werken. Andere leerkrachten uit de mulo-periode zijn: N. Masteling, F. van IJzendoorn, juffrouw Bowes, juffrouw De Reus, H. de Klerk en Ria Bakker.

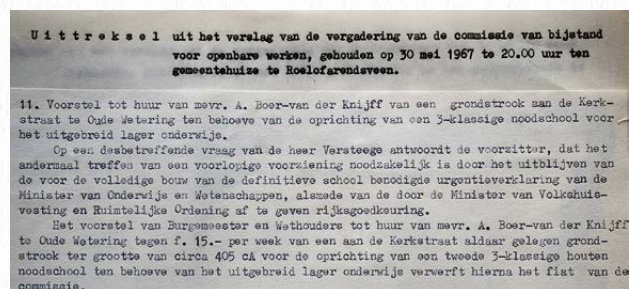
Het nieuwe schoolgebouw aan de Meerkreuk laat echter nog even op zich wachten, zodat de mulo zich aan de Kerkstraat moet gaan behelpen met een aantal nood-

Gelukstelegram t.g.v. de opening.

De eerste ouderavond op 19 december 1964.

Huur grond voor het plaatsen van een nood-school.

gebouwen. In de gevoerde correspondentie en administratie komt dit veelvuldig terug en in 1968 staan er al vijf noodlokalen op het terrein van Kerkstraat 13 en op het gehuurde stuk grond van de familie Boer-van der Knijff, Kerkstraat 12.

Tot 1971 zal men moeten wachten op de nieuw te bouwen school en intussen wordt er geen mulo-onderwijs meer gegeven, maar heet de vorm van onderwijs nu: mavo!

Naast deze organisatorische zaken stonden er in die periode nog twee vernieuwingen op de bestuursagenda: 1. Het toelaten van niet-katholieke leerlingen, ja of nee? en 2. Het laten vervallen van de algemeen geldende beperkende bepaling rond het aanstellen van een gehuwde onderwijzeres. In beide gevallen was het antwoord: ja!

Herinneringen aan de mulo

De heer C.D. van Putten over de jaren dat hij werkte op de mulo (1964-1969): “Heel veel leerlingen hebben indruk op mij gemaakt. Ik had ze dan ook bijna de hele week voor mijn neus gehad, vier jaar lang. Het hele stel was zo ontzettend actief. Dat vond ik frappant. Op de Antillen vielen ze na een uur in slaap. Het was in Alkemade een hemel op aarde. Ze stampten de leerstof er gewoon in. Je kon wel zien dat ze hardwerkende vaders en moeders hadden. Er waren toen leerlingen bij, zo stil, zo briljant, die zaten op de verkeerde school. Zulke leerlingen tref je de laatste jaren niet meer aan op de mavo. Maar ze bleven heel gewoon doen, allemaal.” (citaat uit het Witte Weekblad van maart 1992). (N.B.: voordat meneer Van Putten naar Oude Wetering kwam, was hij werkzaam op de Nederlandse Antillen.)

Oud-leerling Marga Muller (1964-1969): “De school stond op het Schoolhuisplein

Na het eindexamen van 1971 voor de laatste keer op de foto voor het noodgebouw.

aan de Wetering in Oude Wetering en was de voorloper van de mavo. Naast ons was een bakker (i.c. bakker Boer) gevestigd, die door de leerlingen goede zaken deed. Het was een kleine school met de heer Visser als directeur. De lokalen waren groot met grote ramen, die met stoken bovenin open konden. Er waren duidelijke regels: zo moesten we als meneer Visser de eerste keer de schoolbel luide in een rij twee aan twee gaan staan. Bij het luiden van de tweede bel moesten we stil zijn! Bij de derde bel RUSTIG naar binnen lopen.

Heel veel weet ik niet meer uit die tijd maar wat ik nog wel weet heeft veel impact op mij gehad. Meneer Stelder gaf Franse les, maar kon niet goed orde houden. Het waren chaotische lessen met een stel pubers die losgingen. We hebben ook een dramatische gebeurtenis met meneer Stelder meegemaakt, die ik nooit meer zal vergeten. Zijn dochttertje overleed op jonge leeftijd. Met z'n allen gingen we naar de begrafenis. Het staat nog op mijn netvlies hoe de moeder van het meisje zich op het graf stortte. Daarna werden we milder voor meneer Stelder.

We hadden een geschiedenisleraar die geweldig over geschiedenis kon vertellen. Door die lessen is mijn interesse voor de Tweede Wereldoorlog altijd gebleven.

In het examenjaar werd ik drie maanden voor het examen een klas teruggezet. De cijfers waren zodanig slecht dat ik geen enkele kans had om het examen te halen. Dat jaar had ik het erg druk met ‘gezellig doen’ en van leren kwam dus niet veel terecht. We hadden een schoolkrant opgericht, ‘De Journalist’ genaamd, en ik had het daar druk mee. Ik zat met een paar anderen in de redactie en vond dat erg leuk om te doen. Het jaar daarop pakte

ik het leren wat serieuzer aan en slaagde alsnog met mooie cijfers.

Al met al heb ik het toch fijn gehad op die school, het was kleinschalig, iedereen kende iedereen, echt een volksschool.”

Oud-leerling Marleen Simons (1967-1971): “September 1967: ik ga naar de mulo! Mijn broer ging naar klas 4 en ik heb van hem veel gehoord over de leraren en leraressen. Ik had ook de instructie gekregen om niet naar zijn deel van het schoolplein te komen want je wilde niet gezien worden met je jongere zusje. De school had leerlingen uit alle dorpen in de omgeving. Het gebouw was toen al te klein, dus er waren ook twee gebouwen met drie noodlokalen. Ik heb er vier leuke jaren gehad met veel plezier en lachen, maar er werd ook hard geleerd. Het werd ons in de eerste klas al duidelijk gemaakt dat wij het laatste mulo-jaar waren. Na ons werd het mavo. Mocht je zakken kwam je in een ‘bezemklas’ terecht met leerlingen uit de hele regio en dat was iets wat we zeker niet wilden.

Wat herinneringen: naar toneelstukken in Leiden (Wachten op Godot). Spelen van een toneelstuk in de Alkeburcht. Gelukkig zijn daar foto's van want hoe het stuk heette of hoe het ging, weet ik echt niet meer.

Ik las in mijn dagboek dat we allemaal geslaagd waren, dus niemand hoefde naar de beruchte bezemklas.”

Bronnen:

- Archief Oud Alkemade
- Eigen bronnen
- Krantenarchief regio Leiden

BISSCHOPPELUKE INSPECTIE LO. IN HET BISDOM ROTTERDAM

Hoofd-Inspecteur
H.J. van Bommel sr.
Berg, Hovylaan 8
Loosduinen
Tel. 070-371471
Sire: 127001

Loosduinen, januari 1966.

Zeer Geacht Bestuur,

Zoals U wellicht reeds vernomen hebt of binnenkort via de periodieken van het katholiek onderwijs zult vernemen is er een verandering gekomen in de benoembaarheid van de gehuwde onderwijzeres.

Tot op heden was een vaste aanstelling van een gehuwde onderwijzeres bij het katholiek onderwijs niet mogelijk zonder toestemming van de bisschop en een tijdelijke aanstelling niet zonder de toestemming van de bisschoppelijke inspecteur.

Hoofdoorzaken waren:

- bescherming van het gezin;
- bescherming van het onderwijs;
- gevaar voor werkloosheid van jonge onderwijskrachten.

Na ampele bespreking door het Katholiek Onderwijzersverbond, het R.K. Centraal Bureau, de R.K. Bond van Schoolbesturen en de Bisschoppelijke Inspectie, is het ons thans een genoegen de veelvuldig geuite wens om dit principe los te laten, positief te kunnen beantwoorden.

VANAF 1 JANUARI 1966 IS ER GEEN BEPERKENDE BEPALING MEER VOOR DE AANSTELLING VAN EEN GEHUWDE ONDERWIJZERES

Een gehuwde onderwijzeres voor de klas is toegestaan

Fotoclub Leimuiden fotografeert Museum Oud Alkemade

Op zaterdag 7 januari 2023 hebben twintig leden van de fotoclub Leimuiden een halve dag rondgelopen door ons museum voor hun onderlinge fotowedstrijd: 'Geef in twee foto's een beeld van Museum Oud Alkemade'. De prijs was een publicatie van de winnende foto's in Alkmadders. De jury bestond uit voorzitter Lex van der Zwet, collectiebeheerder de Sjaak Koek, Agnes Turk van het fotoarchief en vicevoorzitter Pieter van Ruiten.

De winnende fotoserie van het winkeltje: "Verse opscheep van bak naar zak, laten afwegen en afrekenen bij het winkelmeisje met glimlach."

Een eervolle tweede plaats was voor de fotoserie gemaakt in ons depot van het petroleumstel en de koffiemolen met als onderschrift: "Als de koffie is gemalen en het water kookt... vult het huis zich met de geur van vers gezette koffie." Opvallend detail was de moeite die de fotograaf had gedaan door een brandend waxinelichtje achter het glas van het petroleumstel te plaatsen voor het maken van de foto

Uw hulp gevraagd bij twee bijzondere schenkingen

Een merklap uit 1908

Vlak na de jaarwisseling 2022/23 werd een enigszins vochtige, beschadigde envelop uit de brievenbus van Oud Alkemade gehaald. Op deze envelop stond alleen: Zeer oude merklap 100 jr. oud. Thea van Loon van de afdeling Textiel zou heel graag het volgende willen weten:

Is er over de maakster van de merklap meer bekend? Duidelijk leesbaar is: W SCHOUTEN OUD 9 JAAR 1908. Haar geboortjaar zal dus 1899 of 1900 zijn geweest.

Vermoedelijk stond er voor de W op de merklap nog een andere letter, bijvoorbeeld de L. Hoe is haar volledige naam en van welke familie komt zij?

Is er eventueel een (trouw)foto van deze persoon? Wij hopen dat de gulle gever/geefster of iemand anders van deze familie Thea kan helpen. Als u een mail stuurt naar alkmadders@ziggo.nl dan geven wij de informatie aan haar door.

Ook is er een voorwerp binnen gebracht waarvan wij geen idee hebben wat het is en waar het voor gebruikt zou kunnen worden. Het is van metaal en de lengte is 66 cm. Er zit aan de ene kant een haak met daaronder vijf gaten. Aan de andere kant zit een soort manchet die gedraaid kan worden.

Is er iemand die ons verder kan helpen? Uw reactie zien we graag tegemoet via alkmadders@ziggo.nl.

Het object in zijn geheel ▶

Detailfoto van de manchet

De ijsschuit 'Witte Zwaluw'

Nico Bakker

Geschiedenis

De Witte Zwaluw is een echte Veense ijsschuit. Zover wij hebben kunnen achterhalen is de schuit in 1886 gebouwd op een scheepswerfje aan het Noordeinde in de Veen. Waarschijnlijk is dit gebeurd bij Van Haastrecht of op de werf van Verhaar. Dit werd gedaan in opdracht van C.J. Bocxe. In die jaren waren er wel een stuk of tien werfjes, aangezien het meeste transport over water plaatsvond met onder meer pramen. En iedere familie had wel een of meer roeiboten.

Het jaar 1886 kende een strenge winter en zodoende heeft de schuit dat jaar volop gezeild op het Braassemmeer. In het Leidsch Dagblad van 23 maart 1886 wordt in een mooi stukje gemeld dat *“op de Braassemmeer den 20^e Maart des namiddag om 3 uur stoom en zeilschepen voeren, ter zelfder plaatse waar des voormiddags van dien dag omstreeks 11 uren nog eenige ijsschuiten in alle statigheid en losheid over de bevroren watervlakte krasten.”* Leuk is dat deze datum in de schuit is geplaatst.

Wedstrijden en evenementen

Mooi is te lezen dat er in die jaren al een gezonde competitie was tussen de ijszeilers van de Braassemmeer en de ijsclub te Monnickendam. Om de Veenders te lokken stond er op 11 december 1890 in het Leidsch Dagblad dat er een wedstrijd met ijsschuiten zou worden gehouden. Een wedstrijd op de Zuiderzee tussen Marken en Monnickendam met als premie een gouden en een zilveren medaille.

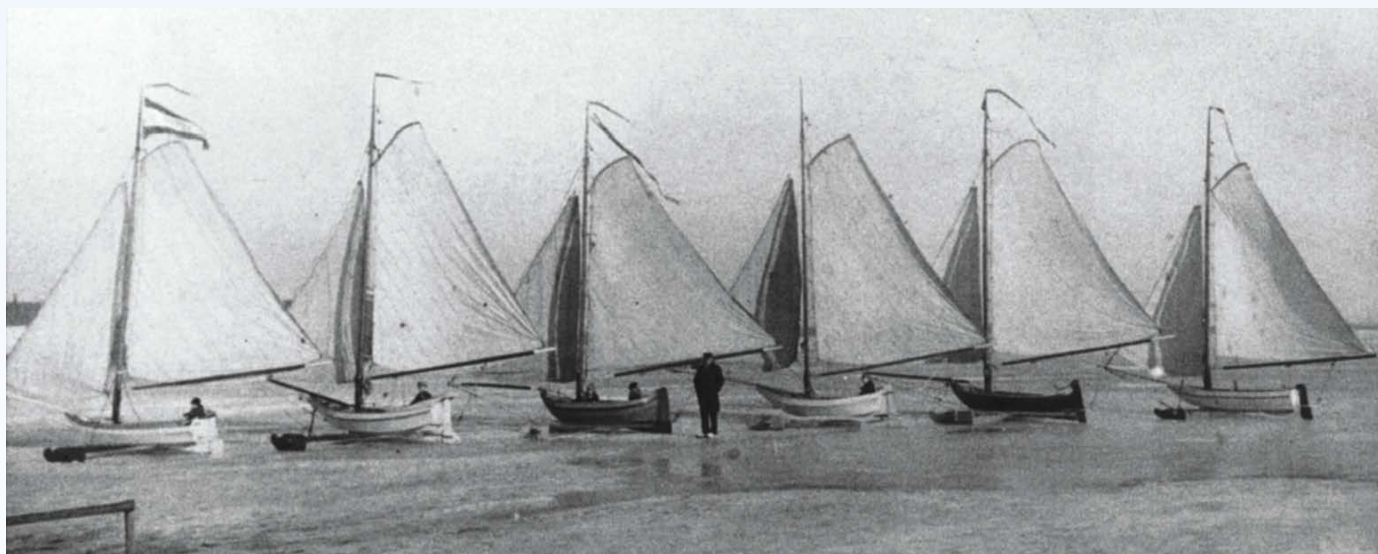
De Witte Zwaluw is in al zijn jaren maar twee keer een paar dagen de Veen uit geweest. Niet om te zeilen maar voor een evenement en een keer om aanwezig te zijn op een Oudhollandse

dag. De eerste keer was op 2 en 3 januari 1891. Er was een tocht georganiseerd met zeventien ijsschuiten die via Woubrugge, Alphen aan den Rijn, Leiderdorp naar Leiden voer. Om dit allemaal te realiseren waren diverse ijsclubs gevraagd om te helpen het ijs begaanbaar te maken en sneeuwvrij te houden. Overal werden zij hartelijk welkom geheten, zo ook door de president van de ijsclub van Leiderdorp/Zoeterwoude, de heer Hemings. Hij bedankte eenieder voor het bezoek met de ijsschuiten, maar herinnerde er ook aan dat het doel der ijsclub is: werkverschaffing door het maken van goede banen.

Ook was er een tiental muzikanten meegekomen uit de Veen om er een paar gezellige dagen van te maken. Dit hele konvooi werd getrokken door vier paarden, er moet dus een dikke laag ijs hebben gelegen.

Eigenaren en schippers

In die jaren, ik heb het hier over de jaren 1890 tot ongeveer 1960, was het heel gebruikelijk dat de eigenaar van een schuit een schipper had. Veel van de eigenaren waren toch wel een beetje de notabelen en beter gesitueerden in het dorp. Het was dus geen sier als zo iemand met zo'n zware bak ging lopen sjouwen, bovendien konden de meeste eigenaren ook niet zeilen. De schipper kreeg dan ook de opdracht om de schuit op het ijs te zetten en vervolgens van de eigenaar te horen wanneer hij getuigd klaar moest staan. Wanneer de familie en eigenaar van de schuit een paar ritjes over het Braassemmeer hadden gedaan, en de eigenaar was in een goede bui, dan zeilde de schipper nog een paar ritjes met zijn eigen familie en kennissen.

In de 19e eeuw en het eerste kwart van de 20e eeuw werd dit type ijsschuiten gebouwd. Rond 1900, een periode met echte ouderwetse winters, organiseerden de eigenaren van deze ijsschuiten in verenigingsverband regelmatig ijszeilwedstrijden. Aan de Zuidkade stonden elf boten opgesteld. Links de 'Witte Zwaluw', de boot van voorzitter Klaas Wagenaar, 2e van links is de 'Hypomenis' van Jac. Loos, 3e de 'Hudson' van Leen Bakker, 4e de 'Amundsen' van Cornelis Wesselman, 5e de 'Braassem' van Dirk Wesselman en 6e de 'Wintervreugd' van G. de Koning.

De crisistijd van de jaren 1930 brak aan. De schuit is in die jaren verkocht aan de familie Wagenaar. De familie had een hotel-café-restaurant aan het Noordeinde naast de veiling E.M.M. in Roelofarendsveen. De familie had veel op met het ijszeilen omdat vader Wagenaar (Dirk) in 1870 een van de oprichters is geweest van de ijszeilvereniging.

Er is in die jaren enige keren met de schuit gezeild, ook de familie Wagenaar had een schipper. De schuit moest na de winter weer trouw op de achterzolder opgeborgen worden, waarbij de zeilen in kranten werden gewikkeld, wachtend op de volgende keer. Het was net als voor veel anderen in het dorp ook voor de familie Wagenaar een statussymbool om zo een schuit te bezitten.

De Witte Zwaluw op de zolder van Wagenaar.

Piet Wagenaar

In die jaren zijn vele ijszeilliefhebbers bij de familie Wagenaar aan de deur geweest, waaronder ikzelf ook twee keer, om te vragen of de schuit niet te koop was. Dit was absoluut niet bespreekbaar, de Witte Zwaluw was niet te koop ook al was de familie op leeftijd.

In de eerste week van december 1987 spreekt Johan Bakker (dit zal waarschijnlijk wel in de kerk zijn geweest) Piet Wagenaar aan. Johan nodigt Piet uit om eens een keer op de vergadering van de ijsclub te komen. Piet, een hele rustige en bescheiden man, gaat in op dit verzoek en is aanwezig op de vergadering van 11 december 1987.

Het was gezellig die avond. Willem van der Tang, Johan Bakker, Piet Wagenaar en ikzelf hadden het goed naar ons zin en er werd een stevige borrel gedronken. Piet werd gelijk lid en mocht direct in de kascommissie.

Dit avondje resulteerde er in dat wij drieën de volgende morgen werden uitgenodigd om de Witte Zwaluw op de zolder te komen bekijken. Er was al jaren niemand meer op die zolder geweest, hoe mooi was het dus als je dan zo'n oud schuitje ziet liggen. Alle spullen lagen in het schuitje met kranten er overheen. Aan de kranten waar alles in lag konden we zien wanneer de schuit de laatste keer was opgeborgen, dit was in de strenge winter van 1963.

Piet woonde met zijn drie zussen (alle vier vrijgezel) in het ouderlijk huis aan het Noordeinde, bij het café. Hij genoot erg van onze aandacht en kwam zodoende ook eens bij ons thuis kijken. Hij had een kantoorbaan in Den Haag, maar kwam nu voor het eerst onder de mensen in het dorp. Omdat hij zo enthousiast was dachten wij: dit is de kans om de Witte Zwaluw van die zolder te krijgen. Wij stelden voor om hem van de zolder te halen en bij Johan in de schuur op te knappen. En zo geschiedde: de schuit werd in dat najaar van zolder gehaald en naar Johan

Oudhollandse ijschuiten op het Braassemmeer

Nico Bakker met zoontje Don in de ijsschuit, februari 1996.

gebracht. Piet Wagenaar, Willem van der Tang, Johan, Gerrit en Nico Bakker zijn twee maanden bezig geweest om de schuit weer top te maken.

Piet was helemaal in zijn nopjes en wij vertelden hem dat de schuit herdoopt moest worden. Dit is dan ook gebeurd met witte wijn (zal wel met de prijs te maken hebben gehad). Wij vieren kregen allemaal als dank van Piet een fles jonge jenever. Om te proosten waren een paar kratten bier neergezet en een gezellige middag was het resultaat. Zelfs zo gezellig dat toen het bier op was de vier flessen jenever er aan moesten geloven. De schuit is bij Johan blijven liggen, maar dan is het eindelijk zover na 28 jaar.

Het is 9 februari 1991. Het ijs is dik genoeg en de Witte Zwaluw wordt op de Westmeer gezet en onder toezicht van ons allemaal doet Piet Wagenaar zijn eerste rondje met de schuit. Piet vertelde dat hij als klein jongetje één keer eerder in de schuit had gezeten en het een ritje van niets was geweest.

Op 8 februari 1992 is Piet na een kort ziekbed op 68-jarige leeftijd overleden. Bijzonder was dat tijdens het condoleren van de familie Wagenaar wij als ijsszeilers werden bedankt omdat wij Piet zo in onze groep hadden opgenomen. Hij had hier de laatste jaren van zijn leven zo ongelooflijk van had genoten.

De Witte Zwaluw komt te koop

Dan is het 5 september 1992. Er wordt bij mij aangebeld, en daar staat burgemeester Joop Wagenaar voor de deur. Hij komt mij vragen of ik interesse heb om de Witte Zwaluw te kopen. De familie had besloten om na het overlijden van Piet de schuit te verkopen en ze vonden dat ik daar de juist persoon voor was. Ik maakte een afspraak voor over twee weken, want alles moest geregeld worden door een andere broer namelijk Leo Wagenaar.

De afspraak is op 21 september 1992, half drie, in het café van de familie. Aanwezig zijn Lena, Leo en Joop Wagenaar. Het ging allemaal zeer formeel en één ding was duidelijk, de prijs stond vast. Plus de belofte dat ik ervoor zou zorgen dat de schuit in de Veer zou blijven. Een bakkie koffie en een gevulde koek, de betaling werd geregeld en om half vier werd er een borrel geschonken op de verkoop. Ik was eigenaar van de Witte Zwaluw!

Weer op het ijs

Prachtig om zo'n schuitje te bezitten maar zeilen, daar komt het niet van. Om de doop van de boot van Ruud Hogenboom op te sieren, hebben wij de schuit op het ijs gezet. Dit was op 3 januari 1993. Dit is ook de enigste keer dat ik er mee gezeild heb, een rondje over de Westmeer met mijn zoon Don, die toen twee jaar oud was. Met andere woorden: ik heb wat lopen sjouwen met dit schuitje en er maar één keer mee gezeild.

De tweede keer dat hij uit de Veer is geweest, heeft hij op het ijs gestaan op de Kaag tijdens de Oudhollandse dag op 3 februari 1996. Een zeer geslaagde dag met veel oude schuiten en prachtig weer. De schuiten zijn er een paar dagen blijven staan en zo gebeurde het dat op maandagmorgen een groepje met de Oudhollandse schuiten naar Rijpwetering (De Vergulde Vos) zeilden om er een bakkie soep te eten. Gerrit Bakker (mijn grote vriend) dacht: och, Nico is aan het werk op de veiling, die vind het prima als ik zijn schuitje even pak en mee ga naar Rijpwetering. Nu weten de meesten onder ons dat Gerrit niet de allerbeste stuurman was, en zo kon het gebeuren dat er een windvlaag kwam, Gerrit een stuurfout maakte en samen met zijn vrouw de schuit parkeerde boven op een dijk.

Gelukkig lukte het om met een man of vijf à zes de schuit terug op het ijs te zetten, maar Gerrit had de schrik van zijn leven en het is het laatste ritje dat hij met een Oudhollandse schuit heeft gedaan. Dit is ook de laatste rit geweest die met de Witte Zwaluw is gemaakt. De laatste keer dat de schuit opgetuigd was, is geweest in augustus 2018. Wij hadden een tuinfeest georganiseerd en toen stond de schuit daar als decor.

De moraal van het verhaal

Maar nu waarom ik hier mijn verhaal en een beetje geschiedenis vertel over deze prachtige schuit. Ja, toen ik het schuitje kocht beloofde ik dat ik ervoor zou zorgen dat hij in de Veer zou blijven. Momenteel heb ik een prima Oudhollandse schuit (de Antarctica) waarmee ik veel op pad ga. Maar de Witte Zwaluw is zo bijzonder, hij is namelijk helemaal compleet en hij is origineel. Een echt 100% Veense ijsschuit. Ik heb het er met Cora veel over gehad en wij vinden dat hij een mooi plekje verdient. Daarom hebben wij op 9 december 2022 de Witte Zwaluw overgedragen aan de Stichting Oud Alkemade. Maar wel met een goede afspraak dat het schuitje binnen niet al te lange tijd tentoongesteld zal worden in het museum.

De overdracht van de Witte Zwaluw aan de Stichting Oud Alkemade (foto Hier! in de regio).

Uniek in zijn soort

AFLEVERING 1:

SJAAK BOUWMEESTER

In deze regelmatig terugkerende rubriek wordt er een persoon (m/v) of groep uit voormalig Alkemade die een voor onze gemeente unieke prestatie heeft geleverd in de schijnwerpers gezet.

Jos Cozijn

Als eerste: Sjaak Bouwmeester (in Voetbal International consequent Sjaak Boumeester genoemd)!

Sjaak is op dit moment redacteur van dit blad en heeft in het verleden een prestatie neergezet die uniek is en waar menig voetballer en voetbalfan nog met bewondering over spreekt. In zijn jeugd jaren voetbalde (keepste) Sjaak bij DOSR, maar begin jaren zeventig van de vorige eeuw zocht hij het wat hoger op en vertrok naar LFC in Leiden. Hier maakte hij zo'n goede indruk als keeper, dat toen trainer Leo Halkes naar SVV (= betaald voetbal) vertrok, hij aan Sjaak vroeg om met hem mee te gaan. Sjaak wilde die uitdaging graag aangaan, wel na overleg met zijn werkgever, de gemeente Alkemade. Tijdens het seizoen 1975-1976 speelde Sjaak in de Eerste Divisie betaald voetbal als semiprof tegen ploegen als Fortuna Sittard, Haarlem, VVV, Vitesse, Willem II etc.

Op zich is dat al uniek, want weinigen uit onze regio hebben het tot betaald voetballer geschopt, maar één wedstrijd springt er bovenuit en wel de thuiswedstrijd tegen FC Wageningen op 22 februari 1976. De uitwedstrijd tegen FC Wageningen was geëindigd in een 7-1 nederlaag voor het team van Sjaak. De trainer van FC Wageningen, Frits Korbach, noemde Sjaak na afloop van die verloren wedstrijd een 'harlekijn'. Maar als je iemand (en zijn team) wilt motiveren, moet je als trainer zoiets niet zeggen: Sjaak was in de thuiswedstrijd tegen FC Wageningen niet te passeren!

Ik citeer uit de krant: ...juist in deze periode kreeg Sjaak Boumeester de kans te bewijzen geen harlekijn te zijn. In alle standen werkte hij de bal uit het doel. De mooiste

'Harlekijn' Sjaak Bouwmeester won de wedstrijd

Staannd v.l.n.r.: Leo Halkes (trainer), Binus Steenberg, Jan den Tuinder, Fred Meerhof, Ruid van Dijk, Hans Campen, Bart Kraft (res.), Cees van Loon (res.), Jan Post (fysiotherapeut), Jan v. Heijningen (verzorgen), Zittend v.l.n.r.: Ko Goudriaan (res.), Marzeveen (res.), Wim Mulder, Jos Zoetmulder, Danny Molendijk, Sjaak Bouwmeester, Corry Huigen, Pavlovic

redding volgde toen Zoetmulder de bal aan Groenendijk verspeelde en deze alleen voor Boumeester verscheen. Maar ook nu had de Schiedamse doelman er oog op... En elders in het verslag: Steeds weer was het Boumeester die ingreep.

Het krantenartikel ving aan met: *Uitgelaten stormden de spelers van SVV na het laatste fluitsignaal van de uitstekende Bouke Draaisma op doelman Sjaak Boumeester af. Want hij, en hij alleen was er verantwoordelijk voor dat SVV met 1-0 winst van het veld kon stappen.*

Nu moet je weten dat bij elke betaald-voetbalwedstrijd die er gespeeld wordt rapporteurs van Voetbal International langs de lijn staan om de spelers een cijferwaardering te geven tussen de 1 en de 10. Een 10 behalen, dat is echt een superprestatie en is in al die jaren dat het blad bestaat, nog niet zoveel gegeven. Maar wel deze keer aan Sjaak, hij ontving een 10 voor zijn uitmuntende keeperswerk en hij werd meteen opgesteld in het VI-elftal van de week van de Eerste Divisie! Een unieke prestatie!

Afsluitend Sjaak zelf aan het woord: *In 1976 wilde SVV mijn contract verlengen,*

maar ik koos er voor om te gaan studeren aan de avond-hits in Amsterdam. Na vijf jaar lang, vier avonden in de week naar school, behaalde ik mijn diploma. Eigenlijk vind ik dat nog een grotere prestatie dan de 10 in V.I.

SJAAK BOUWMEESTER, SVV's doelman, nam wraak op Wagening-trainer Frits Korbach die hem eerder 'een harlekijn' had genoemd.

Bronnen:

- Knipselmap Sjaak Bouwmeester
- André Liefwaard uit Alkmaar
- Internet

De Drie Ambachtshoeve te Oud-Ade (Deel 2)

Theo van der Poel & Sjaak van der Geest

Deel 1 van dit artikel beschreef de geschiedenis van de Drie Ambachtshoeve van 1633 tot 1854. Daarbij kwamen de vele wisselende eigenaars en pachters in beeld. Deel 2 gaat over de vier generaties Van der Geest op de boerderij vanaf 1854 tot de dag van vandaag.

Vier generaties Van der Geest

Na het vertrek van Marijtje van der Ruijt en haar man Jacob Kuijters naar Hoogmade in 1854 werd **Willem Pietersz van der Geest** pachter op de Drie Ambachtshoeve. Hij was op 7 april 1850 in Alphen aan den Rijn gehuwd met Apolonia (Pleuntje) van Dijk. Toen zij de Drie Ambachtshoeve betrokken kende het gezin al vier kinderen, geboren aan de Kaag in een huisje dicht bij de plek waar later de Kaagsociëteit zou komen. Willem kwam uit een echt boerengeslacht. Zijn vader Pieter van der Geest de Oude was boer aan het Zijleinde in Warmond op een boerderij van het R.K. Armenkantoor te Amsterdam. Uiteindelijk zou het gezin twaalf kinderen tellen, waarvan er drie ongehuwd overleden. Dat het boerenhart op de juiste plaats zat bewijst wel het feit dat vijf zonen en twee dochters een boerderij zouden betrekken en twee dochters met een tuinder uit Roelofarendsveen trouwden (Jan van der Meer en Klaas Rodewijk).

Van 1881 tot zijn overlijden in 1893 was Willem lid van de gemeenteraad van Alkemade. Zijn overlijden op 8 maart 1893 was een schok voor familie en dorpsgemeenschap. Hij overleed namelijk twee dagen na zijn vrouw Pleuntje. Zij werden tezamen op dezelfde dag begraven. In bijgaand bericht uit de Leidsche Courant worden zijn opvallende verschijning en onorthodoxe wijze van discussiëren in de gemeenteraad gememoreerd.

Na het overlijden van de ouders woonden op de boerderij nog twee zonen: Koos (Jacobus) en zijn verstandelijk gehandicapte broer Dirk (Theodorus). De laatste overleed 9 maart 1906 in Joannes de Deo in Haarlem, 48 jaar oud. Vader Willem werd als pachter opgevolgd door zijn jongste zoon Koos.

Men schrijft ons uit Alkemade dd. 9 Maart:

Den gemeenteraad is een typische figuur ontvallen in den heer W. van der Geest, die gisteren, terwijl het lijk zijner pas overleeden echtgenoot nog boven aarde stond, in het Lageland, onder Oud-Ade, overleed. Zijn verdwijnen zal, vooral bij de raadszittingen, eene groote leegte teweegbrengen. Zijne corpulentie, zijn goedmoedig, opgeruimd, steeds glimlachend gelaat, zijne nonchalance in houding en spraak, zijne opmerkingen, welke, hoewel niet even diep doordacht, toch steeds van oorspronkelijkheid getuigden, moesten noodzakelijk de aandacht trekken.

Van der Geest gevoelde zich geheel thuis in deze vergaderingen, waar hij door zijn onpartijdigheid en rechtschapenheid nog lang in gezegend aandenken zal blijven. Ook was hij voorzitter van den Rooden polder, gemeente Woubrugge en Alkemade. Bovendien was hij een voorbeeldig en gelukkig echtgenoot en huisvader.

Zaterdag a.s. zal zijn stoffelijk overschot tegelijk met dat zijner gade op het R.-K. kerkhof te Oud-Ade aan den schoot der aarde worden toevertrouwd. Voor hunne kinderen is het eene treffende en hoogst droevige taak, zoo op eenmaal beide hunne ouders, die immer toonbeelden van gezondheid waren, grafwaarts te brengen.

Ophaalbrug en 'draai' (ca. 1950).

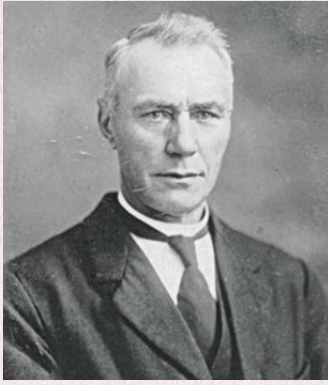
Het pad aan de zuidzijde van de Stroomsloot dat naar de Drie Ambachtshoeve leidde. Foto genomen vanaf het toenmalige viaduct van de Provincialeweg. Datum en identiteit van de poserende man zijn onbekend.

Koos van der Geest

Een jaar na het overlijden van zijn ouders trouwde **Jacobus (Koos) van der Geest** op 26 april 1894 in Woubrugge met Antje van Wieringen, geboren in Hoogmade als oudste van zeventien kinderen. Bijzonder is nog te melden dat haar moeder Maria Zwetsloot het enige kind was van Klaas Zwetsloot.

In 1903 werd aan de boerderij een zomerhuis toegevoegd, dat in 1998 weer afgebroken zou worden. Vermoedelijk heeft Koos van der Geest de ophaalbrug laten plaatsen waardoor de boerderij over land beter bereikbaar werd.

Evenals zijn vader was Koos raadslid, van 1912 tot 1931. Daarnaast hield hij van muziek. Hij was zanger en trad ook een periode op als dirigent van het plaatselijke kerkkoor. Een paar

Koos van der Geest
(1863-1944)

Antje van Wieringen
(1870-1934)

Het gezin van Koos van der Geest en Antje van Wieringen. Voor v.l.n.r.: Siem, Ploon, vader Koos, Marijtje, Chris, moeder Antje, Theo, Kobus en Mijntje; achter: Antoon, Jan, Anna, Clasien, Willem, Marie, Piet en Jo (ca. 1916).

kinderen kregen ook pianoles. Hoewel het in die tijd normaal was dat de kinderen de grote afstand naar de dorpsschool te voet aflegden, maakten Antje en Koos voor hun drie jongste dochters Jo, Anna en Mijntje een uitzondering. Zij brachten hun lagere schooljaren door in het internaat van de Zusters der Voorzienigheid in Leiden (Hogewoerd).

Het gezin van Koos en Antje telde vijftien kinderen, waarvan Marijtje op 7-jarige leeftijd overleed. De overige veertien werden ondernemers in de agrarische sector. Twaalf werden veehouder (zes zonen en zes dochters), twee zonen (Antoon en Chris) kozen een beroep dat het dichtst bij hun boeren ambities aansloot: ze werden slager.

Antje van Wieringen overleed 22 november 1934. De op drie na jongste zoon Piet nam in 1938 het pachtcontract van de Drie Ambachtshoeve over van zijn vader. Dat Piet de nieuwe pachter werd en niet zijn jongste broer Theo (die ook nog op de boerderij woonde) wordt in de mondelinge overlevering als volgt verklaard: degene die het eerst met een vrouw thuiskwam, zou de boer worden. En dat was Piet, die vijf jaar ouder was dan Theo. Omdat de eigenaar, het R.K. Armenkantoor te Amsterdam, slechts één pachter toestond, werd onderling afgesproken dat Theo een gedeelte (ruim zes ha) van het land in de Boterhuispolder zou gebruiken. Theo vestigde zich op een boerderij in de Blijverpolder waar hij slechts tien hectares tot zijn beschikking had. Vader Koos bracht de laatste jaren van zijn leven door in het dorp, aan de Kolk. Hij overleed op 7 juli 1944, 81 jaar oud.

Gezinsfoto van Piet van der Geest en Mien van der Poel bij hun 25-jarig huwelijksjubileum in 1963. Staand v.l.n.r.: Koos, Laura, Piet, Anton, Kees, Willy, Sjaak. Zittend: Ria, Loes, vader Piet, moeder Mien, Jos en Annie.

Piet van der Geest

De nieuwe pachter, **Petrus Nicolaas Jacobus (Piet) van der Geest**, was net als zijn vader lid van het kerkkoor en zat in het polderbestuur. Hij was op 4 mei 1938 getrouwd met Wilhelmina Johanna (Mien) van der Poel, dochter van Jaap van der Poel en Rens van der Geest van 'De Hooglandsche Bocht' in de Vrouw Vennepolder. Zij kregen elf kinderen.

In de periode dat Piet boer was op de Drie Ambachtshoeve veranderde er veel in de agrarische sector: het paard werd geleidelijk aan vervangen door de trekker, de melkmachine verving het met de hand melken (ca. 1957), kunstmest kwam op de markt, het loonbedrijf van de Gebroeders Van der Poel nam veel werk voor zijn rekening, en kunstmatige inseminatie (KI) nam de plaats in van de levende stier. Al deze ontwikkelingen hadden tot gevolg dat er steeds minder behoefte was aan knechten. Het opgroeien van de zes zonen die meehielpen in het bedrijf droeg daar eveneens toe bij. Na Jacob Straver, Piet Zaal (uit de Veen), Leen en Koos van der Lubbe en Nico Mooren (uit Hoogmade) waren er geen knechten meer nodig op de boerderij.

De veestapel groeide naar veertig koeien en het aantal varkens naar ongeveer honderd, waarmee het bedrijf een van de grootste werd in Oud Ade. Moeder Mien maakte Goudse kaas, geassisteerd door haar dochters Annie, Laura, Ria en Wil. Aanvankelijk het hele jaar rond, later alleen in de periode dat de koeien buiten liepen.

Koos van der Lubbe en zoon Sjaak bij de mestkar, ca. 1960.

De opvolging van de vader is altijd een delicate aangelegenheid op een boerenbedrijf, vooral als alle zonen in hun jonge jaren meegelopen hebben in het bedrijf. De oudste zoon Sjaak, die de landbouw school had gevolgd, had graag boer geworden maar zijn ambitie kwam 'te vroeg': vader Piet was nog lang niet toe aan stoppen. Sjaak werd melkboer en verhuisde later naar Friesland waar hij varkensboer werd. Andere zonen bedankten en uiteindelijk was het de jongste zoon Jos die het bedrijf overnam toen zijn vader in 1976 op 68-jarige leeftijd overleed aan ALS. Moeder Mien vertrok in 1980 met haar jongste dochter Loes naar het dorp. Zij overleed in 1999.

Jos van der Geest

Met zoon **Jozef Theodorus (Jos) van der Geest** verscheen de vierde generatie Van der Geest op de Drie Ambachtshoeve. Maar de tijden waren veranderd. De drie ambachtsheerlijkheden werden gemeentes die later weer fuseerden en het 'Achtergat' was, na het dempen van de Stroomsloot (1956) en de aanleg van de Hofdijkklaan, niet langer een gat achter in de polder.

In 1978 werd in Avifauna een grote reünie gehouden van alle nakomelingen en aangetrouwden van opa Koos van der Geest. Zijn 24-jarige kleinzoon Jos werd daar als de nieuwe boer op de overgrootouderlijke hoeve in een lied verzocht er voor te zorgen dat de Drie Ambachtshoeve, de 'bakermat' van de Van der Geesten, "nooit zou vergaan." Niemand kon toen vermoeden dat Jos de laatste boer zou worden.

Net als alle andere kinderen van het gezin werkte Jos van jongs af aan mee in het bedrijf. Voor hij naar school ging moesten er allerlei klussen worden gedaan, zoals koeien en varkens water geven en na het melken de mest van de koeien op de achtergang in de groep schuiven. Hij volgde de lagere landbouwschool in Zoeterwoude en de middelbare in Voorhout en kwam op zijn zeventiende thuis in het bedrijf. In 1974 werd een ligboxstal gebouwd. Na het overlijden van zijn vader vormde hij met zijn moeder een maatschap om het bedrijf te runnen. In 1980 trouwde hij met Annelies van der Burg, een boerendochter uit Alphen. In diezelfde periode bouwde hij een nieuwe varkensstal.

Rond 1980 begon het R.K. Armenkantoor, eigenaar van diverse boerderijen in Oud-Ade en omgeving, met het afstoten van haar bezittingen. De hoge kosten van het onderhoud van de boerderijen was een van de redenen. Jos kocht eerst de woning plus 2½ ha en enkele jaren later, rond 1982, nog 30 ha land. De mondelin-

De Drie Ambachtshoeve in 1978 (pentekening Betty van der Geest). Het zomerhuis links werd in 1998 afgebroken en rechtsonder werden twee ramen toegevoegd.

ge afspraak over het gebruik van het land in de Boterhuispolder tussen de broers Piet en Theo van de vorige generatie werd opgezegd, wat de goede relaties binnen de wijdere familie niet ten goede kwam. De zoon en opvolger van Theo, Wim, bleef met tien ha zitten en vertrok naar een boerderij in Friesland. Op de Drie Ambachtshoeve groeide tussen 1970 en 2018 de veestapel van 50 naar 100 melkkoeien en van 120 naar 450 mestvarkens.

Op de boerderij werd Goudse kaas gemaakt, aanvankelijk van mei tot december, later het hele jaar door. Jos produceerde onder meer kolossale kazen, 'wagenwielen', van ongeveer 65 kilo. Als we hem vragen waarom hij zulke 'onhandelbare' kazen maakte, antwoordt hij: "Om op te vallen; als ze over je lullen, verkoop je beter." Daar is hij in geslaagd. Enkele jaren geleden zagen we in de etalage van een winkeltje aan een van de Amsterdamse grachten zo'n wagenwiel staan. "De trots van Oud Ade" stond erbij vermeld.

Geen boerderij meer

Tussen 2015 en 2019 ging Jos een maatschap aan met Piet Langveld uit Voorhout, een zoon van zijn zus Ria, maar dat werd geen succes. Omdat er geen opvolger was in het gezin, probeerde Jos de Drie Ambachtshoeve als bedrijf te verkopen. Toen dat niet lukte werden de oude woning met stal en deel van het erf verkocht aan Trees van der Burg, een zus van Annelies, en haar zoon John Mourits. Zij gaan van de oude boerderij twee particuliere woonhuizen maken. Op de plek waar nu de ligboxstallen nog staan, komen vier zogenaamde 'schuurwoningen'. Op de fundering van de varkensstal liggen straks 315 zonnepanelen. En rondom de zes woningen zijn nu honderden fruitbomen geplant. Dertig ha land wordt verpacht aan een biologische veehouder, Gerard (en Mieke) Mul aan de Zijldijk.

Net als de meeste andere boerderijen in Oud-Ade en omgeving, is ook de Drie Ambachtshoeve geen boerenbedrijf meer maar een riante woning voor 'burgers' die van de buitenlucht houden, waar de geur van koeien en varkens uit verdwenen is. Maar de naam van de voormalige boerderij blijft behouden.

Met dank aan Sjaak, Piet en Jos van der Geest (Pietzn) en Wim van der Geest (Theozn).

Jos en Annelies van der Geest met hun opvallende Goudse 'wagenwiel'.

Het wapenschild dat de laatste boer Jos ontwierp en aan de voorgevel van de boerderij bevestigde. Het verwijst naar de drie voormalige ambachten waar de boerderij naar vernoemd is: de leeuw van Alkemade, de drie wassende manen van Woubrugge en de Leidse sleutels waar de Rijn doorheen stroomt van Leiderdorp (foto Roen van der Geest).

GEPOKT EN GEMAZELD IN HET BESTUUR

Joannes Hoolboom, burgemeester van Alkemade 1867-1889

Alfred Bakker

In Alkmadders hebben we vanaf eind 2018 aandacht besteed aan de eerste drie burgemeesters van Alkemade: Pieter van Veen, Jan Marius Blanken en Jan Willem Schuilenburg Roeloffs. De vierde burgemeester was Joannes Hoolboom. Hij was eerder burgemeester van twee gemeenten in de Vijfheerenlanden. Daar ging in 1867 iets mis, waarna hij burgemeester van Alkemade werd. De achtergrond van Hoolboom en zijn familie, zijn eerste burgemeesterspost, de gebeurtenissen in 1867, zijn burgemeesterschap in Alkemade, zijn vertrek en overlijden komen hieronder aan de orde. Duidelijk is dat Hoolboom in een bestuurscultuur opgroeide, daar zelf aan deelnam en dat doorspeelde aan enkelen van zijn kinderen.

Familie

Joannes Hoolbooms wortels lagen in Asperen, bij Leerdam. Vader Cornelis Joannes was er in 1795 geboren als zoon van Joannes Hoolboom en Eva Antonia van Mourik. Hij trouwde in 1818 met Margaretha Jacoba Henriette (Henrietta) de Groot. Op 27 augustus 1819 werd hun eerste zoon Joannes geboren. Vader was toen schout en secretaris in Asperen. Hij zou dat blijven tot 1825. Daarna werd de functie schout omgezet in burgemeester. Hoolboom senior bleef dat tot 1852, waarna hij zich wierp op zijn grondbezit.

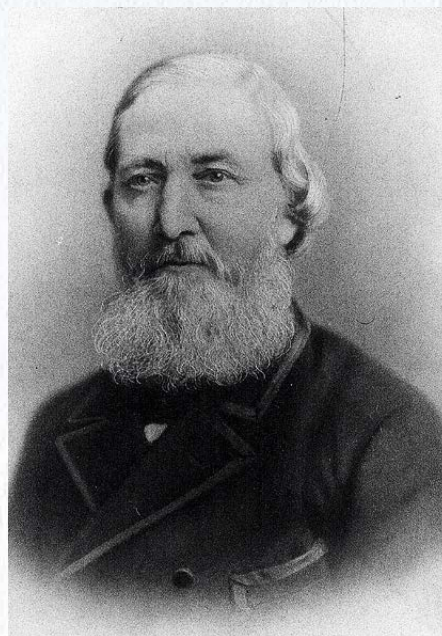
Jeugd, secretaris en huwelijk

Joannes ging naar school in Leerdam, het Stads Instituut. Daar kreeg hij les in Nederlands, Frans, Engels, Duits, schrijven, rekenen, geografie, geschiedenis, godsdienst, tekenen en muziek. Hij was een goede leerling. In 1831 kreeg "J. Hoolboom van Asperen" een 3de ereprijs. Op 2 januari 1844 volgde de dan 24-jarige Joannes Hoolboom zijn vader op als secretaris van de gemeente Asperen.

Joannes trouwde op 11 mei 1851 met Andrieka Haase, geboren op 24 november 1825 in Asperen. Ook haar vader Andries kwam uit de bestuurswereld: hij was gemeente- of stadsbode. Bij de geboorte van hun eerste kind Margareta Jacoba Henriëtte op 27 februari 1852 was Joannes 'burgerlijk ambtenaar'.

Burgemeester in Schoonrewoerd

De Nederlandsche Staatscourant berichtte op 16 maart 1852 dat Joannes Hoolboom benoemd was tot burgemeester van de gemeenten Schoonrewoerd en Hei- en Boeicop. Joannes en Andrieka betrokken waarschijnlijk de burgemeesterswoning in Schoonrewoerd, de grootste kern van de gemeente. Daar werden de overige acht kinderen geboren in de periode tot 1862, van wie er vier nog in leven waren bij zijn benoeming in Alkemade in 1867. A.P. Middelkoop Pz. was secretaris van de gemeente. Joannes vervulde er dus alleen het ambt van burgemeester. Zijn herbe-

Joannes Hoolboom (coll. J.W. Kret).

noeming als burgemeester was op 1 januari 1857. De volgende herbenoemingen stonden voor 1 januari 1863 en 1869 gepland. In mei 1864 deed Hoolboom met twee lokale predikanten een oproep in een landelijke krant om een zieke weduwe met vier kinderen financieel te ondersteunen. Later in Alkemade liet hij zich ook van zijn sociale kant zien.

Veeppest en doden

In 1865 deed zich het eerste geval van rundertyfus of veeppest in Nederland voor. Op 14 september van dat jaar hielden burgemeesters van gemeenten in de nog niet bedreigde Alblasserwaard en Vijfheerenlanden een vergadering in Meerkerk. Zij wilden nagaan of een gemeenschappelijk beleid gevolgd kon worden. De veemarkt, die in Schoonrewoerd in september 1866 gehouden zou worden, werd afgelast. Ook zag men af van de kermis in oktober 1866. Desondanks brak op 23 november 1866 "zonder aanleidende oorzaak" de ziekte uit in Schoonrewoerd.

Medio april 1867 bereikte de veetyfus ook Hei- en Boeicop. Er waren zo'n veertig infanteristen die moesten toezien op het in beslag nemen, afmaken en begraven van zieke koeien. Op 26 april 1867 bekogelden boeren de grafdelvers. Na driemaal sommeren gaf de luitenant het bevel om te schieten. Er vielen drie doden en een gewonde. Burgemeester Hoolboom telegrafeerde naar de commissaris van de Koning, James Loudon. Die besloot nog eens honderd infanteristen uit Gorinchem naar Schoonrewoerd te sturen. Loudon en de provinciale procureur-generaal begaven zich op 27 april naar Schoonrewoerd.

Foto bovenaan de pagina:

Het straatnaambord dat verwijst naar burgemeester Joannes Hoolboom (foto Alfred Bakker)

James Loudon was van 1862-1871 commissaris van de Koning in Zuid-Holland en van 1872-1874 Gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. Andries van den Berg schilderde hem in gouverneursuniform. (Rijksmuseum).

Volgens de Commissie van Landbouw hadden de militairen een voorbeeld gesteld en was het boerenverzet nu definitief gebroken. Er deden zich geen ongeregelde heden meer voor. Maar burgemeester Hoolboom kon daarna alleen de straat op “onder behoorlijk militaire geleide, terwijl zijn woning steeds werd bewaakt.” Het was duidelijk dat Hoolboom zijn termijn die op 1 januari 1869 afliep, niet kon afmaken. Hij moest het veld ruimen.

Haastklus

De commissaris van de Koning en de minister van Binnenlandse Zaken, Loudon en Heemskerk, vonden een oplossing. Bekend was dat de burgemeester van Alkemade er op 15 augustus 1867 mee wilde stoppen. Hoolboom kreeg dus “eervol ontslag als burgemeester der gemeenten Hei en Boeicop en Schoonrewoerd”. Koning Willem III ondertekende het Koninklijk Besluit no. 17 op 28 juli 1867 waarin Hoolboom tot burgemeester van Alkemade werd benoemd.

Hierna ging het snel. Burgemeester Jan Willem Schuilenburg Roeloffs was nog voorzitter van een vergadering van B & W op 30 juli 1867 waarin met geen woord over Hoolboom gerept werd. Het bleek Roeloffs' laatste vergadering te zijn. Vier dagen later, op 3 augustus 1867, kreeg de gemeente Alkemade een schrijven van

commissaris Loudon met het gecombineerde eervolle ontslag van Roeloffs en de benoeming van Hoolboom. Het voorbedrukte formulier bestemd voor benoemingen bevat doorhalingen en handgeschreven toevoegingen. Daaruit kan opgemaakt worden dat de procedure rondom Hoolbooms benoeming in Alkemade een haastklus was voor de provincie en het ministerie. Nog voor het officiële einde van Roeloffs' termijn was Hoolboom al in Alkemade om op 8 augustus 1867 een vergadering van B & W voor te zitten. Secretaris Rijmert Los liet een plakkaat drukken over Roeloffs' ontslag en Hoolbooms benoeming. Dit om de bevolking te informeren en “ter voorkoming van onwetendheid”.

Burgemeester en onderkomen

Alkemade kreeg in augustus 1867 dus een door de wol geverfde bestuurder als burgemeester. Hij had niet alleen ervaring opgedaan als burgervader in Schoonrewoerd, maar ook als secretaris in Asperen. Hoolboom bleef na de crisis in de Vijfheerenlanden geconfronteerd met de veetyfus, hoewel het ergste in zijn nieuwe gemeente achter de rug was. Hij kreeg nog enkele dossiers in zijn portefeuille die al voor zijn benoeming speelden: gedoe om een weg tussen Leiden en de Haarlemmermeer, plus de bouw van het nieuwe raadhuis in Roelofarendsveen dat opnieuw aanbesteed moest worden in september 1867.

Jan Willem Schuilenburg Roeloffs was weliswaar afgetreden op 15 augustus 1867, maar hij bleef in zijn herenhuis (nu Kerkstraat 47) wonen. Op 26 augustus 1867 noteerde men dat Hoolboom ‘ingekomen’ was op nr. 89. Uit de namen en functies van bewoners op de belendende percelen kan opgemaakt worden dat Hoolboom zich op het zuidelijk deel van de huidige Plantage vestigde. In 1868 kochten “Hoolboom en consorten” er nog een perceel.

Aan het eind van zijn burgemeesterschap vertrok Hoolboom van de Plantage. Hij heeft er dus de hele periode 1867-1889 gewoond in een allesbehalve voor burgemeesters representatieve woning. Opvallend is dat zijn vrouw en kinderen niet genoemd worden. Hoolbooms echtgenote overleed in 1872 te Asperen.

Wethouders

Voor iemand uit de Vijfheerenlanden, totaal onbekend in Rijnland, waren de nota-

De Plantage in 1885. Hoolboom woonde van 1867-1889 op het zuidelijk deel van de Plantage, ter hoogte van ‘Elba’ (kaart uit 1885 in Beeldbank Rijnland).

belen van Alkemade onontbeerlijk om zich in te werken. Hoolboom moet veel steun hebben gehad van enkele oude rotten in het lokale bestuur, zoals de wethouders Dirk van Klink en Gerrit van der Meer. Beide wethouders waren bekend met de landbouw en polderzaken.

Ze leverden bijdragen aan “De toestand in de gemeente Alkemade”, een jaarlijkse beschrijving van de economische en sociale omstandigheden waartoe gemeenten sinds 1851 verplicht waren. Gemeentesecretaris Rijmert Los, die al vanaf 1850 die functie vervulde, was ook een steunpilaar. Maar Los gaf eind 1867 echter aan te willen stoppen als secretaris. Hoolboom besloot om de baan van gemeentesecretaris er bij te nemen per 1 januari 1868. De combinatie van twee functies kon Hoolboom bijna 22 jaar ‘uit zijn mouw schudden’. De secretariswedde van f 600,- was een mooie aanvulling op zijn burgemeesterssalair van f 800,- dat Hoolboom per 19 november 1872 verdiende. Van Klink en Van der Meer kregen slechts een magere f 70,-. Gerrit van der Meer Arisz. (1812-1898) was al in de periode 1855-1859 wethouder geweest. Daarna volgde vanaf 1863 een onafgebroken periode als wethouder tot 1885. Van der Meers thuisbasis als veehouder en ‘bouwman’ was de omgeving van Oud Ade en Nieuwe Wetering. Dirk van Klink Jz. (1813-1882) was nog langer wethouder, al vanaf 1851.

Hij was in 1860 bestuurslid en in 1876 bestuursvoorzitter van de Veenderen Lijkerpolder buiten de bedijking. Wethouder Van Klink fungeerde tot zijn dood als loco-secretaris. Hij stierf in het harnas op 16 maart 1882. Bij zijn dood roemde men hem in een nationale krant om zijn gestrengte nauwgezetheid, spaarzaamheid en verstandig overleg. “Hij was de vraagbaak en voorlichter van zijn ambtgenoten in de raadzaal.”

Loudon bezoekt Alkemade

De commissaris van de Koning in de provincie Zuid-Holland bezocht in juni 1870 diverse gemeenten in Rijnland, waaronder Alkemade. James Loudon en Joannes Hoolboom kenden elkaar persoonlijk sinds het bezoek van de commissaris aan het opstandige Schoonrewoerd op 27 april 1867. Het protocol zal Loudon en Hoolboom waarschijnlijk geen ruimte geboden hebben om herinneringen op te halen aan die gebeurtenissen.

Kornelis Kammeraat

Voor het maken van aantekeningen van de verrichtingen van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad mocht Hoolboom zich met ingang van 1 januari 1868 laten bijstaan door "de geëmployeerde ter secretarie" C. Kammeraat (eigenlijk K. Kammeraat volgens de Burgerlijke Stand).

Kornelis Kammeraat werkte vanaf 1867 op de secretarie en was eind 1889 tijdelijk gemeentesecretaris (coll. H. van der Wereld).

Kornelis Kammeraat was in 1849 geboren in Woubrugge. Zijn ouders Arie en Maartje en broertje Pieter (negen dagen oud) overleden allen in de week van 12-19 oktober 1849. Bekend is dat die week in Woubrugge de cholera uitbrak. Kornelis Kammeraat werd dus wees. Waarschijnlijk vond hij onderdak bij familie in Aarlanderveen. Als 23-jarige trouwde Kornelis in Alkemade met Neeltje Tol.

Onderwijs en openbare gezondheid

Burgemeesters waren nauw betrokken bij het onderwijs in hun gemeente. Zo waren

ze lid van de schoolcommissie en benoemden ze in samenspraak met de schoolopzichter geschikte onderwijzers. Het hoofd van de christelijke lagere school in Oude Wetering kon niet op tegen de baldadige jeugd. In oktober 1882 kwam Feike Kalsbeek over uit Broek op Langedijk. Binnen de kortste tijd wist hij van een absoluut minimum van 48 leerlingen het aantal tot 110 te vergroten. Hoolboom bezocht de school in 1884 en complimenteerde Kalsbeek. Heelaas verliet het nieuwe schoolhoofd Oude Wetering na de dood van zijn vrouw en dochter.

Feike Kalsbeek, van 1882-1885 hoofd van de school in Oude Wetering. Hij wist er de "wilde horde tot rust te brengen" (L. Kalsbeek, 1980).

Net zoals de openbare orde viel ook de gezondheid van mens en dier onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester. Hoolboom kreeg te maken met (dreigende) cholera, difterie, mazelen en hondsdolheid. Hij ondertekende op 7 juli 1874 een formulier 'Verlof tot het begraven van een Lijk', namelijk van Pieter Cornelis Onos, die slechts vijftien uur had geleefd.

Verlof tot het begraven van Pieter Cornelis Onos (coll. Hoogmoed, Stichting Oud Alkemade).

Onder het vee konden tyfus, longziekte en schurft voorkomen. Boeren die te maken kregen met dergelijke ziekten waren verplicht om daarvan aangifte te doen bij de burgemeester. Landbouwer Jacobus Heemskerk in Rijpwetering meldde in maart 1868 dat zijn vijfjarige ruiterpaard door kwade droes was aangetast, een zeer besmettelijke ziekte die vooral paarden trof. Het paard van Heemskerk moest worden afgemaakt.

Kwestie vélocipèdes 1886-1887

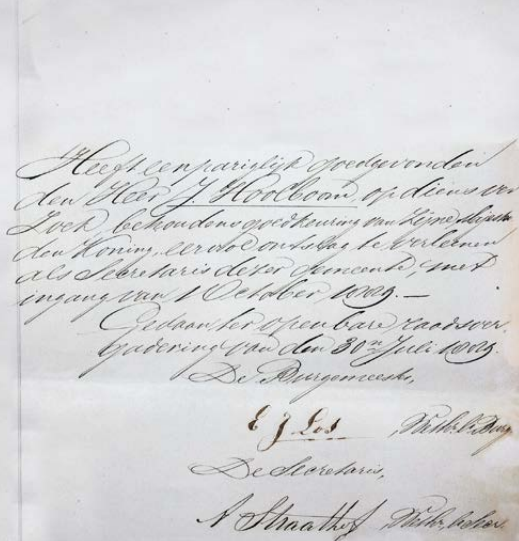
In Alkemade was het verboden om te fietsen. Eind december 1886 hield de veldwachter een zogenaamde vélocipèdist aan, die het gewaagd had om met zo'n trapwagen door het dorp te rijden. Korte tijd later ontving Hoolboom een schrijven van A. van Wietingen te Leiden en zes andere ondertekenaars over het rijden in Alkemade met vélocipèdes. De burgemeester en de wethouders E.J. Los en A. Straathof besloten om het verzoek aan de gemeenteraad voor te leggen met als advies om "het als ongeregeld zijnde ter zijde te leggen". In tweede instantie besloten B & W om het verbod op te heffen. In december 1887 verscheen een verordening op het rijden met vélocipèdes in Alkemade.

Tot eind 1887 was het in Alkemade verboden om op een vélocipède te rijden (Velocipede-Nathaniel-Currier-James-M-lives-1869).

Vertrek

Hoolbooms laatste optreden als voorzitter van het stembureau was op 17 juli 1889. Twee weken later maakte hij in een raadsvergadering zijn voornemen bekend om per 1 oktober eervol ontslagen te worden van zijn nevenfunctie als gemeentesecretaris. De laatste vergadering van de 70-jarige Hoolboom was kort voor de benoeming op 14 oktober 1889 van F.H. van Wichen als burgemeester. Hoolboom vertrok op 30 oktober 1889 van de Plantage en keerde terug naar zijn geboortestreek.

Hoolboom verzocht om zijn eervol ontslag als gemeentesecretaris per 1 oktober 1889. (Erfgoed Leiden en Omstreken).

Onder het burgemeesterschap van Hoolboom was het aantal inwoners van Alkemade gestegen van 3.566 naar 4.385. De kern van de gemeente was verschoven van Oude Wetering naar Roelofarendsveen waar een gemeentehuis en een Post- en Telegraafkantoor waren gebouwd. Onder burgemeester Van Wichem (1889-1910) zou tussen die twee gebouwen een representatieve burgemeesterswoning verrijzen.

Overlijden

Hoolboom overleed op 6 januari 1898 in Heukelum. “Wegens buitenlandsche trekkingen” plaatste men de overlijdens-

advertentie pas twee weken later in de regionale kranten. Zoon Cornelis Johannes verbleef met zijn vrouw in Johannesburg, zoon Andries Gerrit verbleef met zijn vrouw op Java.

Opvallend in de advertentie is de kwalificatie oud-burgemeester van Alkemade. Hoolbooms eerdere burgemeesterschap (1852-1867) wordt niet genoemd. Een verwijzing naar de plaats Schoonrewoerd, waaruit hij gedwongen vertrokken was, zou kennelijk een kras op Hoolbooms blazen hebben betekend.

Met dank aan Joop Kret en Hans van der Wereld.

Bronnen:

- A. Bakker (2019), Cholera in Alkemade 1832-1866. Alkmadders 148, december 2019. ■ L. Kalshoven (1980), Feike Kalshoven, Heemtijdinghen, jrg. 16.
- J.W. Kret (1995), Het hart op de hoek. Een kijkje in de geschiedenis van het plaatselijk bestuur van de gemeente Alkemade en haar huisvesting. ■ J. Loudon (2003), Eer en Fortuin. Leven in Nederland en Indië 1824-1900. Autobiografie van Gouverneur-Generaal James Loudon. Auteurs: Henk Boels, Jenny de Jong, C.A. Tamse. Bataafsche Leeuw. ■ R. van der Wal (2002), Militaire bijstand bij de handhaving en het herstel van de openbare orde, 1840-1920. Utrecht.
- W. van Zijderveld (2004), De veeziekte van 1865/67 (deel 2), Lek en Huibert Kroniek, 6e jaargang, nr. 4. ■ Archief Stichting Oud Alkemade ■ Archief Erfgoed Leiden en Omstreken ■ Delpher.nl ■ Wiewaswie.nl

De Rode Molen met in de verte de Catharina Hoeve (Google Maps).

'Spijkerzwingen' van Simon van der Geest

Sjaak van der Geest

In Alkmadders 158 van juni 2022 had ik het over de dat jaar overleden Clemens Wisse die 46 boerenromans schreef, puttend uit zijn ervaringen als kind op enkele boerderijen in Oud-Ade. Hetzelfde - maar dan heel anders - heeft Simon van der Geest gedaan in zijn jeugdroman 'Spijkerzwingen' die in 2015 verscheen. Waarom een bespreking (als dit er een is) over een boek van acht jaar geleden? Omdat, tot verrassing van de redactie van Alkmadders, het boek onlangs geschonken werd aan de Stichting Oud Alkemade. Blijkbaar dachten de schenkers dat het relevant was voor de geschiedschrijving van de voormalige gemeente. Zij hadden een punt.

Simon is een veel gelauwerde schrijver van kinderboeken. Zijn vader Theo groeide op in Oud-Ade op de Cathari-

na Hoeve in de Blauwe Polder, waar tot zo'n veertig jaar geleden zijn vader Siem van der Geest, bijgenaamd 'Siem Touwtje, boerde. Simon werd naar hem vernoemd. Grootvader Siem was getrouwd met Trijn van der Voort, het enige kind op de boerderij van haar ouders. In het dorp werd ze 'Goudklompie' genoemd, omdat ze niet alleen knap maar ook erfdochter was. Zo kwam Siem door dat huwelijk op de boerderij van zijn schoonvader Huig van der Voort terecht. Siem en Trijn kregen elf kinderen, acht jongens en drie meisjes. Een meisje verdronk, nog geen twee jaar oud.

Vader Theo vertelde zijn zoon Simon spannende verhalen over zijn leven met zeven broers op de boerderij, hoe de jongens elkaar te grazen namen en allerlei hilarische avonturen beleefden. Ze gingen over broedertrouw die soms omsloeg

in rivaliteit en ruzie. Over koeien, vogels en vissen, sloten en dijken, bagger en stront, een bosje en een molen. Maar het ging vooral over de relatie tussen de twee broers 'Spijker' (vader Theo) en 'Buts' (oom Ton). Spijker bewondert zijn oudere broer, die alles kan en durft, maar benijdt hem soms om diezelfde reden. De verhalen lieten Simon niet los.

Na het succes van zijn boek 'Spinder' (Gouden Griffel, Jan Wolkersprijs) besloot Simon de verhalen van zijn vader als uitgangspunt te nemen voor zijn volgende boek. Hij bezocht de boerderij waar inmiddels een kleinzoon de boer was en interviewde zijn ooms en tantes over hun jeugd in de Blauwe Polder. De verhalen vermenigvuldigden zich. Het begon met de zwaan die het smalle fietsspoor op de dijk versperde toen Spij-

ker en Buts hun jongste broertjes op de fiets naar school brachten. Spijker wil Buts laten zien dat hij ook zijn mannetje staat en rijdt hard op de zwaan in. De zwaan geeft hem een klap met zijn vleugel en Spijker vliegt met fiets en al de sloot in. Het is een verhaal dat grotendeels ook zo gebeurd is, vertelt Simon me. Hij heeft er een en ander aan veranderd en wat aangedikt om het te laten passen in het grotere verhaal dat hij wil vertellen: broeder-rivaliteit, dat hij 'uitbouwt' tot een haat-liefde relatie van de hoofdpersonages Spijker en Buts en Spijkers zwijgen over het pijnlijke vervolg.

Dat grotere verhaal bereikt de lezer via Vonkie, de twaalfjarige kleindochter van Spijker. Vonkie komt een week logeren bij haar opa en voor haar verbreekt Spijker beetje bij beetje zijn hardnekkige zwijgen over wat er later tussen hem en Buts is gebeurd. Het boek is een menige-

ling van fictie, waar gebeurd en half waar. Om het hoofdthema van het boek, de verhouding tussen twee broers, scherp in beeld te brengen heeft de schrijver diverse ingrepen gedaan. De acht jongens en twee meisjes worden een gezin van zeven jongens zonder zusjes. Meisjes zouden de plot te ingewikkeld gemaakt hebben, legt Simon uit. De karakters van Buts en Spijker en hun botsingen zijn echter wel gebaseerd op de werkelijkheid.

Zelf heb ik bijna zeven jaar met mijn gezin in een houten huisje op het erf van de Catharina Hoeve gewoond en de boerenfamilie van dichtbij leren kennen. Bovendien waren Siem en Trijn mijn oom en tante en de jongens dus mijn neven. Veel herken ik in het boek: het verdriet om het verdrongen zusje, de stropers Teun en Cor Brekman (buren, die hun voornamen mochten behouden), de pastoor 'Heerlijk Heerlijk', die ook zijn (bij) naam behouden heeft en op bezoek komt met de suggestie dat Buts misschien roeping heeft om naar het seminarie te gaan en pastoor te worden. Andere gebeurtenissen worden bevestigd door de broers die ik gesproken heb. Een plattegrond van de polder met zijn boerderijen, molen, paden en sloten verhoogt op speelse wijze de historische achtergrond van het verhaal. De echte Buts stierf kort voor Simon aan zijn boek begon; de echte Spijker heeft het met voldoening en vaderlijke trots gelezen en overleed zes maanden later.

Als ik Simon vraag waarom hij zo gebrand was op de setting van een boerengezin achter in de polder, antwoordt hij: "Ik wil aan kinderen van nu die wereld laten zien. Hoe spannend en mooi het buiten spelen en ravotten is. De 'kinderen van nu' zijn de kinderen bij wie die wereld vaak plaatsgemaakt heeft voor het scherm van de digitale wereld." Hij

Simon van der Geest
(foto Chris van Houts).

wordt ook om die reden vaak uitgenodigd op lagere scholen en pabo's om over zijn boek en die buitenwereld van vroeger te spreken. Daarnaast vindt hij dat de impact van de relatie tussen siblings (broers en zussen) nog wel eens vergeten of onderbelicht wordt door volwassenen, terwijl juist die relatie de wereld is waarin kinderen opgroeien. Het is de meest cruciale periode van hun leven. 'Spijkerzwingen' laat ons de buitenlucht van het verleden opsnuiven en is tegelijkertijd een spannende raamvertelling met een onverwachte ontknopning die ik hier niet mag verraden. Maar net als in de 46 romans van Clemens Wisse komt alles goed.

Spijkerzwingen, Em. Querido's Kinderboeken Uitgeverij, 2015. ISBN9789045116815, 232 pagina's, € 18,99.

Houten bussen, ijzeren chauffeurs

De pioniersjaren van autobusonderneming Maarse & Kroon

In februari verscheen dit door Hans van der Wereld geschreven boekje over de eerste vijf jaren (1923-1928) van autobusonderneming Maarse & Kroon. Het begon allemaal met een bus en een chauffeur op de route van Rijnsaterwoude via Leimuiden en de dorpen in de gemeente Alkemade naar Leiden. In die periode groeide het bedrijf gestaag en in 1927 kwam er een uitbreiding van de diensten door de lijn van Aalsmeer via Amstelveen naar Amsterdam. Daarmee waren de pioniersjaren voorbij. Uitgeverij Boekscout.nl Soest, 2023. ISBN 9789464684698, 86 pagina's, € 17,99.

Stamboomboek Van Ruiten nu 3e druk

In de eerste week van januari is de 3e en laatste editie uitgebracht van het stamboomboek over de vroege geschiedenis van de familie Van Ruiten. In januari 2015 kwam de eerste druk uit. Daarna zijn er nog veel aanvullingen op de stamboom bij de auteur binnen gekomen, wat geleid heeft tot deze nieuwe editie.

Het boek telt 610 pagina's en is te koop bij Veenerick Boek & Kantoor en bij Richard van Ruiten zelf via email: richardsh2016@gmail.com. De prijs is € 36,99, exclusief verzendkosten.

